

Cauza C-294/20**Rezumatul cererii de decizie preliminară întocmit în temeiul articolului 98 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții de Justiție****Data depunerii:**

1 iulie 2020

Instanța de trimitere:

Audiencia Nacional (Spania)

Data deciziei de trimitere:

5 martie 2020

Reclamantă:

GE AUTO SERVICE LEASING GMBH

Pârât:

Tribunal Económico Administrativo Central

Obiectul acțiunii principale

Prezenta cerere de decizie preliminară privește stabilirea termenului până la care o persoană impozabilă poate face dovada îndeplinirii condițiilor privind exercitarea dreptului la rambursarea taxei pe valoare adăugată (denumită în continuare „TVA”) și a momentului în care, ca urmare a eventualului său comportament neglijent sau abuziv, pierde dreptul la o astfel de rambursare.

Obiectul și temeiul juridic al cererii de decizie preliminară

Prezenta cerere de decizie preliminară privește aspectul dacă o instanță trebuie să ia în considerare documentele prezentată tardiv de o persoană impozabilă stabilită în alt stat membru decât statul membru de rambursare pentru a-și justifica dreptul la rambursarea TVA-ului, contrar dispozițiilor prevăzute la articolele 3 și 7 din Directiva 79/1072 și în anexele la aceasta sau la articolele 15, 8 și 9 din Directiva 2008/9 și încălcând jurisprudența pronunțată în acest sens de Curte.

Dacă ar trebui să le ia în considerare, acest lucru ar presupune că persoana impozabilă stabilită în alt stat membru decât statul membru de rambursare (și, prin

urmare, orice persoană impozabilă) nu ar avea nicio limită temporală pentru a face dovada îndeplinirii condițiilor pentru exercitarea dreptului de rambursare și ar putea să prezinte justificarea la data și în modul în care aceasta dorește, inclusiv dacă nu ar fi procedat astfel la solicitarea formulată în acest sens de administrația financiară, atât timp cât persoanei impozabile în cauză nu i se impută acționarea cu rea-credință sau abuzul de drept.

Rezultatul ar fi o gestionare imposibilă a TVA-ului, care ar încălca principiul neutralității sistemului taxei pe valoarea adăugată și care ar afecta omogenitatea TVA-ului pe întreg teritoriul Uniunii.

Întrebări preliminare

1. Trebuie considerat valabil faptul că o persoană impozabilă, după ce i se solicită, în repetate rânduri, de către administrația fiscală să facă dovada respectării condițiilor privind exercitarea dreptului de rambursare, nu îndeplinește această cerință fără a avea o justificare rezonabilă și, după ce i se refuză rambursarea, amână prezentarea documentelor pentru a le furniza ulterior în cadrul unei acțiuni de revizuire sau al unei acțiuni în justiție?

2. Se poate considera abuz de drept faptul că persoana impozabilă nu furnizează administrației fiscale informațiile necesare în susținerea dreptului său, fără a avea un motiv întemeiat, atunci când i se permite și i se solicită acest lucru și, dimpotrivă, aceste informații sunt furnizate în mod voluntar mai târziu organului de revizuire sau instanței?

3. Persoana impozabilă stabilită în alt stat membru decât statul membru de rambursare își pierde dreptul de rambursare după expirarea termenului prevăzut sau alocat în acest scop și după emiterea de către administrația fiscală a unei decizii de refuz al rambursării, fie pentru că nu a furnizat la timp și fără o justificare rezonabilă informațiile relevante în susținerea dreptului său la rambursare, fie ca urmare a comportamentului său abuziv?

Dispozițiile de drept al Uniunii invocate

Articolul 267 TFUE

Directiva 2008/9/CE a Consiliului din 12 februarie 2008 de stabilire a normelor detaliate privind rambursarea taxei pe valoare adăugată, prevăzută în Directiva 2006/112/CE, către persoane impozabile stabilite în alt stat membru decât statul membru de rambursare, în special, articolul 5 al doilea paragraf, articolele 8, 9 și 15.

A opta Directivă 79/1072/CEE a Consiliului din 6 decembrie 1979 privind armonizarea legislațiilor statelor membre referitoare la impozitele pe cifra de afaceri – Sisteme de restituire a taxei pe valoarea adăugată persoanelor impozabile

care nu sunt stabilite pe teritoriul țării (Ediție specială 09/Vol. 001, p. 34) (în prezent, abrogată): în special, articolele 3 și 7 și anexele A și C.

Directiva 2006/112/CE a Consiliului din 28 noiembrie 2006 privind sistemul comun al taxei pe valoarea adăugată, articolul 170.

Jurisprudența CJUE.

Dispozițiile de drept național invocate

Articolul 119 din Ley 37/1992, de 28 de diciembre, del Impuesto sobre el Valor Añadido (Legea 37/1992 din 28 decembrie 1992 privind taxa pe valoarea adăugată, denumită în continuare „Legea privind TVA”): în special, articolele 2, 3, 4 și 9.

Articolul 57 din Reglamento General de desarrollo de la Ley General Tributaria en materia de revisión en vía administrativa (Real Decreto 520/2005) [Regulamentul general de punere în aplicare a Legii privind Codul Fiscal General în materia revizuirii și a căii de atac administrative (Decretul regal 520/2005)] (denumit în continuare „RGRT”).

Prezentare succintă a situației de fapt și a acțiunii principale

- 1 La 30 iunie 2006 și la 29 iunie 2007, GE AUTO SERVICE LEASING GMBH a introdus cereri de rambursare a TVA-ului achitat în amonte de întreprinzătorii sau profesioniștii care nu sunt stabiliți pe teritoriul de aplicare a taxei pe valoarea adăugată, aferent exercițiilor financiare 2005 și, respectiv, 2006, în cuantum de 407 396,469 euro.
- 2 La 19 martie 2008, Oficina Nacional de Gestión Tributaria (Oficiul Național de Administrare Fiscală), secția privind TVA-ul persoanelor stabilite în alt stat membru decât statul membru de rambursare, a emis două cereri care vizau prezentarea de către societate a documentelor necesare.
- 3 La 12 decembrie 2008, entitatea și-a exprimat intenția de a da curs acestor cereri, însă a indicat că, fiind vorba despre o societate nerezidentă și având în vedere dificultatea de a prezenta documentele solicitate, nu putea da curs cererilor, deși și-a exprimat intenția de a face acest lucru.
- 4 La 18 februarie 2009, Oficina Nacional de Gestión Tributaria a emis decizii de respingere a cererilor de rambursare întemeiate, în esență, pe lipsa de atenție din partea solicitantei cu privire la cerințele referitoare la prezentarea documentelor, care au fost notificate entității la 21 aprilie 2009.
- 5 La 20 februarie 2009 (după emiterea deciziilor de respingere, dar înainte de notificarea lor), entitatea a prezentat două înscrisuri, unul pentru fiecare exercițiu financiar, în care a precizat că este o societate germană, a cărei activitate constă în

furnizarea de autoturisme unor întreprinderi spaniole, în baza unor contracte de leasing, și în vânzări ocazionale ale acestora pe piața spaniolă a autoturismelor de mâna a doua, care își desfășoară activitatea pe teritoriul de aplicare a TVA-ului, fără să dețină un sediu permanent, și care achită în amonte valoarea TVA-ului rezultat în urma achizițiilor de vehicule, prezentând, în acest scop, câteva documente justificative care stau la baza emiterii facturilor.

- 6 GE AUTO SERVICE LEASING GMBH a formulat o acțiune în reformare împotriva deciziilor de refuzare a rambursării. Aceasta a susținut, recunoscând întârzierea, că a răspuns solicitărilor la 20 februarie 2009, înainte de notificarea deciziilor de respingere a cererii sale de rambursare. În plus, societatea a prezentat, împreună cu cererile formulate în cadrul acțiunilor în reformare, un eșantion de facturi emise pentru serviciile de închiriere prestate, punând accentul pe funcționarea societății în ceea ce privește prestarea în Spania a unor astfel de servicii.
- 7 Înainte de a se pronunța cu privire la acțiunea în reformare, Oficina Nacional de Gestión Tributaria a transmis entității, la 13 iulie 2009, o nouă cerere prin care i-a solicitat să clarifice anumite aspecte. Această cerere, notificată societății GE AUTO SERVICE LEASING GMBH la 21 iulie 2009, nu a fost niciodată contestată.
- 8 La 1 februarie 2010, Oficina Nacional de Gestión Tributaria a emis o decizie de respingere a acțiunii în reformare, confirmând refuzul rambursării în absența probelor și în lipsa respectării de către societate a cerințelor impuse de lege.
- 9 Contestând această decizie, reclamanta a formulat reclamații administrative economice în fața Tribunal Económico-Administrativo Central (TEAC) (Tribunalul Administrativ Economic Central), la care a anexat diverse documente, și anume, câteva facturi aferente serviciilor prestate și contracte de leasing financiar, certificate oficiale eliberate de autoritățile germane care atestă calitatea sa de persoană impozabilă cu drept de deducere, precum și diferite declarații periodice de TVA. TEAC a înregistrat reclamațiile.
- 10 La 24 ianuarie 2013, TEAC a emis o decizie de respingere a reclamațiilor administrative economice. Acesta a confirmat criteriul organului de gestiune și a afirmat că elementele de probă relevante pentru regularizarea adecvată a situației fiscale trebuiau prezentate organului de gestiune competent, susținând în același timp criteriul potrivit căruia procedura reclamațiilor administrative economice nu constituie momentul oportun pentru această acțiune și că elementele de probă trebuiau prezentate în cadrul procedurii de aplicare a taxelor.
- 11 În urma deciziei de respingere formulate de TEAC, GE AUTO SERVICE LEASING GMBH a introdus, la 24 ianuarie 2013, o acțiune în contencios-administrativ la Sala de lo contencioso-administrativo de la Audiencia Nacional (Secția de contencios administrativ din cadrul Audiencia Nacional) (denumită în continuare „AN”), susținând (i) că criteriul restrictiv al organului de revizuire

aduce atingere dreptului la apărare al persoanei interesate; (ii) că elementele de probă din dosar și cele prezentate în cererea introductivă atestă dreptul recurentei de a obține rambursarea sumelor achitate cu titlu de TVA; (iii) că a fost încălcat principiul neutralității taxei pe valoarea adăugată; (iv) și că, în cazul în care se susține criteriul restrictiv contestat, trebuie să se restabilească situația anterioară procedurii de gestiune, astfel încât entitatea să aibă posibilitatea de a remedia probleme neprezentării de probe.

- 12 Acțiunea în justiție a fost respinsă în totalitate prin hotărârea din 22 septembrie 2016, care, în esență, a reiterat criteriul TEAC în ceea ce privește sarcina probei. Aceasta insistă asupra faptului că întreprinzătorii sau profesioniștii stabiliți în alt stat membru decât statul membru de rambursare își pot exercita dreptul la rambursarea TVA-ului, dar le revine sarcina probei privind respectarea condițiilor necesare pentru aplicarea sa. Nerespectarea cerințelor nu poate fi remediată în fața instanțelor nici în etapa jurisdicțională și nici în etapa administrativă de revizuire.
- 13 Societatea a formulat recurs împotriva acestei hotărâri.
- 14 Recursul a fost admis în totalitate prin hotărârea Tribunal Supremo (Curtea Supremă) din 10 septembrie 2018, anulând decizia Tribunal Económico-Administrativo Central din 24 ianuarie 2013 de respingere a reclamațiilor administrative economice (cumulate) formulate împotriva deciziilor nefavorabile din contestațiile în revizuire introduse împotriva deciziilor din 18 februarie 2009, pronunțate de Oficina Nacional de Gestión Tributaria prin care s-a refuzat entității în cauză dreptul la rambursarea solicitată. De asemenea, Tribunal Supremo a decis repunerea actelor de procedură în termenul de pronunțare a hotărârii atacate pentru a se pronunța o altă hotărâre, în care, potrivit elementelor de probă introduse în proces, AN să se pronunțe cu privire la respectarea condițiilor de fond pentru rambursarea solicitată de GE AUTO SERVICE LEASING GMBH și, dacă este cazul, să o recunoască în mod expres.

Principalele argumente ale părților din acțiunea principală

- 15 Tribunales Económico-Administrativos (TEA) (Tribunalele administrative economice) sunt organe ale administrației în pofida caracterului lor cvasijurisdicțional, care trebuie sesizate, în mod necesar, înainte de a avea acces la instanțele administrative. În pofida faptului că sunt organe administrative, procedura reclamațiilor administrative economice este similară procedurii jurisdicționale. Tribunalele administrative economice au competențe relevante în ceea ce privește posibilitatea de a prezenta probe, în procesarea pretențiilor și în ceea ce privește obligația de a soluționa toate aspectele, indiferent dacă au fost sau nu invocate de părți.
- 16 În ceea ce privește elementele de probă, articolul 57 din RGRT prevede că tribunalele administrative economice nu pot refuza administrarea probelor solicitate sau prezentate decât în cazul în care acestea se referă la fapte care nu prezintă relevanță pentru decizia privind pretențiile formulate în reclamație,

permițându-le totodată să dispună administrarea probelor respinse anterior și le abilitază să solicite toate rapoartele pe care le consideră necesare sau oportune pentru soluționarea reclamației.

- 17 În conformitate cu deciziile sale anterioare, Tribunal Supremo a concluzionat în cadrul recursului că „nu există niciun inconvenient în faptul că contribuabilul, care nu a prezentat în cadrul procedurii de inspecție anumite elemente de probă în susținerea cererii sale, le prezintă ulterior în cadrul acțiunii judiciare. [...]” și că reclamantul poate prezenta în fața tribunalelor administrative economice elementele de probă pe care nu le-a prezentat în fața organelor de gestiune fiscală, cu condiția ca drepturile să fie exercitate în conformitate cu cerințele de bună-credință, fără ca legea să acopere abuzul de drept. Comportamentul abuziv sau nelegal trebuie constatat în mod corespunzător în procedurile relevante și trebuie să reiasă cu o asemenea severitate încât să justifice sancțiunea constând în refuzul de a analiza fondul cererii formulate, fără a exista, în cadrul acestei proceduri, nici cea mai mică susținere că entitatea recurentă a acționat cu rea-credință sau a săvârșit un abuz de drept. Tribunal Supremo a recunoscut că persoana care solicită rambursarea este cea care trebuie să facă dovada îndeplinirii condițiilor de fond ale dreptului pe care îl invocă. În orice caz, cerințele administrației fiscale pentru demonstrarea existenței dreptului la rambursare nu pot fi disproporționate, excesive sau inutile.
- 18 Întrucât Tribunal Supremo a admis recursul, a fost anulată hotărârea contestată, în măsura în care a respins acțiunea în justiție pentru simplul motiv că nu era posibil să se administreze sau să se invoce, în cadrul revizuirii administrative, elementele de probă care nu au fost administrate sau invocate în cadrul procedurii de aplicare a taxelor corespunzătoare și, împreună cu aceasta, a fost anulată și decizia TEAC.

Prezentare succintă a motivării cererii de decizie preliminară

- 19 Audiencia Nacional, în executarea hotărârii pronunțate de Tribunal Supremo la 10 septembrie 2018, este chemată să pronunțe o nouă hotărâre în locul celei anulate, care să dispună examinarea tuturor documentelor furnizate de societate, atât cele prezentate în etapa de revizuire în fața TEAC, cât și cele admise ca probă de instanță, pentru a stabili dacă societatea, în calitate de entitate care nu este stabilită pe teritoriul de aplicare a taxei pe valoarea adăugată, are dreptul la rambursarea TVA-ului în valoare de 407 396,469 euro achitat în amonte în exercițiile financiare 2005 și 2006.
- 20 Motivul central pe care Tribunal Supremo își întemeiază decizia se concentrează pe relevanța tribunalelor administrative economice în cadrul revizuirii administrative, care le obligă să analizeze toate elementele de probă pe care le consideră pertinente, indiferent dacă au fost sau nu prezentate de contribuabili în fața organului de gestiune și indiferent dacă procedura de aplicare a taxelor le impune să respecte această obligație în fața organului de gestiune al administrației fiscale. Cu toate acestea, deși încălcarea ordinii juridice vizează, în primul rând,

decizia TEAC, Tribunal Supremo consideră, de asemenea, că hotărârea AN care confirmă criteriul TEAC nu respectă normele legale. Tribunal Supremo consideră că trebuie să se examineze toate documentele prezentate în fața TEAC și a Secției AN, deși nu au fost respectate cerințele pe care administrația fiscală le-a adresat întreprinderii atunci când aceasta a inițiat cererea de rambursare.

- 21 Această analiză probatorie presupune că toate documentele prezentate de GE AUTO SERVICE LEASING GMBH, atât în fața TEAC, cât și cu ocazia acțiunii în contencios administrativ, este conformă cu mecanica rambursării prevăzută pentru TVA. Cu toate acestea, AN consideră că dacă execută hotărârea pronunțată de Tribunal Supremo în termenii săi stricți, este foarte probabil să încalce dispozițiile, condițiile sau limitele care, pentru rambursarea TVA-ului achitat în amonte de persoanele stabilite în alt stat membru decât statul membru de rambursare, sunt prevăzute la articolul 7 din Directiva 79/1072/CEE, dispoziție foarte similară cu cea care figurează la articolul 15 alineatul (1) din Directiva 2008/9 în vigoare, și să se îndepărteze de jurisprudența Curții pe această temă. Audiencia Nacional consideră că societatea nu a demonstrat că au fost îndeplinite condițiile de fond referitoare la exercitarea dreptului său la rambursare, deși ar fi trebuit să procedeze astfel, în conformitate cu dispozițiile în vigoare ale directivei, și mai ales atunci când administrația fiscală i-a adresat o solicitare în acest sens și i-a oferit, în repetate rânduri, posibilitatea să facă acest lucru. Nici dispozițiile legislative ale Uniunii Europene, nici jurisprudența Curții nu pot fi necunoscute de Audiencia Nacional în executarea hotărârii Tribunal Supremo.
- 22 Audiencia Nacional califică acțiunea administrației fiscale drept ireproșabilă. Având în vedere caracterul incomplet al cererii, aceasta i-a permis persoanei impozabile să prezinte toate documentele necesare pentru a putea da curs cererii sale de rambursare. Au fost respectate, atât Ley General Tributaria (Legea privind Codul Fiscal General), cât și articolul 41 alineatul (2) din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, consacrat, în prezent, la articolul 6 alineatul (1) din Tratatul privind Uniunea Europeană. Caracterul incomplet al documentelor prezentate de reclamantă a pus administrația fiscală în imposibilitatea de a verifica dacă cuantumul total a căruia rambursare era solicitată corespundea cu valoarea din facturi, cu tipurile de operațiuni sau cu destinatarii care îi dădeau dreptul la rambursare. Audiencia Nacional subliniază că administrația fiscală a emis decizia de refuz împreună cu informațiile pe care le avea la dispoziție și nu a putut să verifice dacă au fost îndeplinite condițiile privind exercitarea dreptului de deducere.
- 23 Jurisprudența Curții a subliniat, în esență, că dreptul persoanelor impozabile de a deduce din TVA-ul pe care îl datorează TVA-ul datorat sau achitat constituie un principiu fundamental al sistemului comun al TVA-ului. Trebuie autorizat un regim al deducerilor și, în consecință, al rambursărilor care urmărește să degreveze în întregime întreprinzătorul de sarcina TVA-ului datorat sau achitat în cadrul tuturor activităților sale economice. Sistemul comun al TVA-ului trebuie să garanteze neutralitatea în ceea ce privește sarcina fiscală corespunzătoare tuturor

activităților economice, indiferent de finalitatea sau de rezultatele acestora, cu condiția ca activitățile menționate să fie supuse la plata TVA-ului.

- 24 Dreptul unei persoane impozabile stabilite într-un stat membru de a obține restituirea TVA-ului achitat într-un alt stat membru, astfel cum prevede Directiva 2008/9 și Directiva 79/1072/CEE, este corespondentul dreptului, instituit în favoarea sa de Directiva 2006/112, de a deduce TVA-ul aferent intrărilor plătite în propriul stat membru, astfel cum reiese din Hotărârea Curții din 25 octombrie 2012, Daimler și Widex, C-318/11 și C-319/11, EU:C:2012:666 (punctul 41) și din Hotărârea Curții din 21 martie 2018, C-533/16 (punctul 36).
- 25 Lipsa unei diferențe materiale între dreptul de deducere al persoanelor impozabile stabilite în alt stat membru decât statul membru de rambursare și dreptul pe care îl au persoanele impozabile în propriul stat membru face mai relevant răspunsul Curții. În cazul în care dreptul de rambursare al unei persoane stabilite într-un stat membru și al unei persoane stabilite în alt stat membru decât statul membru de rambursare se bazează pe aceeași rațiune de a fi, acesta nu prezintă diferențe majore, decât de natură procedurală; în cazul în care criteriul Tribunal Supremo este unul corect, trebuie să se admită că persoana impozabilă poate prezenta, în orice moment, documentele care certifică acest drept, chiar și ulterior deciziei adoptate de organul însărcinat cu gestiunea, fără nicio limită temporală și independent de cum ar fi procedat administrația și subiectul de drept administrativ.
- 26 În general, pentru a se putea exercita dreptul de deducere, persoana impozabilă are obligația de a deține o factură emisă în conformitate cu articolele 220-236 și cu articolele 238-240 din Directiva 2006/112 din 19 octombrie 2017, Paper Consult, C-101/16, EU:C:2017:775 (punctul 40).
- 27 Cerințele de formă nu pot constitui, în principiu, un obstacol în calea deducerii complete a taxei pe valoarea adăugată. Deși este adevărat că statele membre pot să stabilească, conform articolului 22 alineatul (8) din A șasea directivă, alte dispoziții în vederea asigurării colectării exacte a taxei pe valoarea adăugată și a prevenirii evaziunii fiscale, ele nu trebuie să depășească ceea ce este necesar pentru atingerea unor asemenea obiective, punând în discuție în mod sistematic dreptul de deducere a TVA-ului, care constituie un principiu fundamental al sistemului comun al TVA-ului instituit de legislația Uniunii în materie, astfel cum se recunoaște deja în Hotărârea din 18 decembrie 1997, Molenheide și alții, cauzele conexe C-286/94 și C-340/95, Rec. P. I-7281 (punctul 47).
- 28 Audiencia Nacional consideră că, spre deosebire de hotărârea pronunțată de Tribunal Supremo, Curtea a soluționat deja problema, eliminând posibilitatea ca acest drept să fie exercitat fără o limită temporală. În Hotărârea Curții din 21 iunie 2012, C-294/11 (punctul 29), în Hotărârea din 21 martie 2018, C-533/16 (punctul 46) și în Hotărârea din 28 iulie 2016, Astone, C-332/15, EU:C:2016:614 (punctul 33) se preciza că posibilitatea de a exercita dreptul de deducere fără limitare în timp ar contraveni principiului securității juridice, care impune ca situația fiscală a

persoanei impozabile, din punctul de vedere al drepturilor și al obligațiilor față de administrația fiscală, să nu poată fi pusă în discuție la nesfârșit. O altă soluție, precum cea care survine odată cu executarea hotărârii Tribunal Supremo, poate determina ca dezbateră să rămână deschisă la nesfârșit.

- 29 În ceea ce privește momentul în care sunt furnizate informațiile necesare pentru completarea facturilor justificative, Hotărârea Curții din 8 mai 2013, C-271/12 (punctul 35) s-a pronunțat împotriva posibilității de a completa factura după ce autoritatea fiscală a adoptat decizia privind refuzarea dreptului de deducere a TVA-ului, întrucât acest lucru nu permite asigurarea colectării exacte a TVA-ului și a verificării acesteia. Hotărârea Curții din 26 aprilie 2018 (C-81/17) (punctul 38) a ratificat acest lucru.
- 30 În ceea ce privește un eventual comportament neglijent sau abuziv din partea pârâtei, Audiencia Nacional amintește, în legătură cu TV-ul, Hotărârea Curții din 26 aprilie 2018, C-81/17 (punctul 49), potrivit căreia „o sancțiune administrativă pecuniară ar putea în special să fie aplicată împotriva unei persoane impozabile neglijente (...)”. De asemenea, refuzul unui drept sau al unui avantaj ca urmare a unor fapte abuzive sau frauduloase nu este decât simpla consecință a constatării că, în caz de fraudă sau de abuz de drept, condițiile obiective necesare pentru obținerea avantajului urmărit nu sunt în realitate îndeplinite și că, drept consecință, un asemenea refuz nu necesită un temei legal specific [Hotărârea Curții din 14 decembrie 2000, Emsland-Stärke, C-110/99, EU:C:2000:695 (punctul 56); Hotărârea Halifax (punctul 93) și Hotărârea din 4 iunie 2009, Pometon, C-158/08, EU:C:2009:349 (punctul 28) sau Hotărârea din 22 noiembrie 2017, C-251/16 (punctul 32)].
- 31 Prin urmare, faptul de a se afla în situația de a executa hotărârea Tribunal Supremo, care aparent contrazice legislația și jurisprudența Uniunii Europene, justifică trimiterea de către Audiencia Nacional a acestei întrebări preliminare. Audiencia arată că o situație similară a fost constatată în dreptul procedural național, cu ocazia interpretării și a aplicării de către jurisprudența Tribunal Supremo, Secția civilă, a limitării efectelor restitutorii legate de constatarea pe cale judiciară a caracterului abuziv al unui contract încheiat de un profesionist cu un consumator, în conformitate cu articolul 6 alineatul (1) din Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993. Doctrina Tribunal Supremo a fost rectificată de Hotărârea Curții din 21 decembrie 2016, C-154/15 și C-307/15.